

**TADBIRKORLIK FAOLIYATINI DAVLAT TOMONIDAN
TARTIBGA SOLISHNING IQTISODIY MEXANIZMINI
TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI**

Qosimov Rovshanjon Rustamjon o'g'li

Andijon davlat texnika instituti

Iqtisodiyot yo'nalishi 4-kurs talabasi

Ravshanjonqosimov550@gmail.com telefon: +998500770406

Annotatsiya. Ushbu tezisda O'zbekistonda tadbirkorlik faoliyatini davlat tomonidan tartibga solishning iqtisodiy mexanizmlarini tahlil qilishga qaratilgan. Tezisdan iqtisodiy mexanizmlarning samarasini oshirish uchun zaruriy islohotlar va yangi yondashuvlar taklif qilinadi. Ayniqsa, soliq siyosati, subsidiya va grantlar, investitsiya qo'llab-quvvatlash kabi vositalarning integratsiyalashuvi va ularning biznes uchun qulay shart-sharoitlar yaratishdagi o'rni o'rganiladi. Bunda davlatning tadbirkorlik faoliyatiga aralashuvi tartibli, ijobiy va raqobatbardosh tizimni yaratishga olib kelishi mumkin. Tezisdan bu masalalarning turli jihatlari bilan birga amaliy misollar keltirilgan va ularning natijalari tahlil qilinadi.

Kalit so'zlar: tadbirkorlik, davlat tartibga solishi, iqtisodiy mexanizm, soliq siyosati, subsidiya, investitsiya, normativ baza, byurokratiya, raqobatbardoshlik.

Tadbirkorlik faoliyatining iqtisodiy rivojlanishda tutgan o'rni beqiyosdir. O'zbekistonda kichik va o'rta biznesning rivoji iqtisodiyotning barqaror o'sishiga, ish o'rinlari yaratishga va ijtimoiy farovonlikni oshirishga xizmat qilmoqda. Biroq, tadbirkorlikni rag'batlantirishda davlatning roli muhim, ayniqsa, davlat tomonidan yaratilgan iqtisodiy mexanizmlar orqali. Ushbu Tezisdan tadbirkorlik faoliyatini tartibga solishning iqtisodiy mexanizmlarini takomillashtirishning asosiy yo'llari ko'rib chiqiladi.

Dastlab, davlatning iqtisodiy tartibga solishdagi roli tahlil qilinadi, so'ngra tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlash vositalari va ularning samaradorligini oshirish

bo'yicha takliflar beriladi. Tezisdavlatning iqtisodiy siyosati va tadbirkorlik faoliyatining rivojlanishiga ta'siri o'rganiladi, bu orqali soha uchun yanada qulay muhit yaratish zarurligi haqida gapiriladi.

Tadbirkorlik faoliyatini tartibga solishda iqtisodiy mexanizmlar va davlat aralashuvi haqidagi tadqiqotlar sohasida turli ilmiy qarashlar mavjud. Bunga oid adabiyotlarni tahlil qilishda asosan iqtisodiy, siyosiy va ijtimoiy yondashuvlar qo'llaniladi.

Ushbu tezisdavlat tadbirkorlik faoliyatini davlat tomonidan tartibga solishning iqtisodiy mexanizmlarini tahlil qilishda sifatli va miqdoriy usullar birgalikda qo'llaniladi. Shuningdek, statistik ma'lumotlar va normativ-huquqiy hujjatlar tahlili amalga oshiriladi. Tezisdavlat tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlash vositalarining samaradorligini o'lchash uchun soliq siyosati va investitsiya yordami bo'yicha raqobatbardoshlik indeksi hamda boshqa iqtisodiy ko'rsatkichlar asosida tahlil qilinadi.

Davlat tomonidan tadbirkorlik faoliyatini tartibga solishning asosiy iqtisodiy vositalari quyidagilardan iboratdir

Soliq siyosati: Soliq imtiyozlari va soddalashtirilgan soliq tizimi tadbirkorlikni rivojlantirishda muhim vositadir. 2023-yilgi soliq islohotlari natijasida kichik va o'rta biznes uchun soliq imtiyozlari 15% ga oshdi, bu esa tadbirkorlar uchun yanada qulay shart-sharoitlar yaratdi.

Subsidiyalar va grantlar: Davlat innovatsion va eksportbop loyihalarni qo'llab-quvvatlash uchun subsidiya ajratishni davom ettirmoqda. Biroq, bu jarayonning samaradorligini oshirish uchun subsidiya taqsimotida shaffoflikni kuchaytirish zarur.

Investitsiya qo'llab-quvvatlash: Chet el investorlari uchun yaratilgan imtiyozlar va davlat tomonidan ajratiladigan subsidiyalarning ijobiy ta'siri shuni ko'rsatadiki, bu mexanizm iqtisodiy o'sish va yangi ish o'rinlari yaratishda muhim rol o'ynaydi.

Normativ-huquqiy bazani takomillashtirish: Davlatning tadbirkorlikni tartibga solishdagi samaradorligi normativ-huquqiy bazaning takomillashuvi bilan

bevosita bog'liqdir. So'nggi yillarda O'zbekiston hukumati byurokratik to'siqlarni kamaytirish va tadbirkorlar uchun qulay sharoit yaratish bo'yicha bir qator islohotlarni amalga oshirdi.

Jadval 1: Tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlashda soliq siyosatining ta'siri

Yil	Soliq imtiyozlari (foiz)	Yangi tashkil etilgan tadbirkorlik subyektlari soni
2021	10%	3,500
2022	12%	4,200
2023	15%	5,000

Jadval 2: Subsidiyalar va grantlar ajratilishi

Yil	Ajratilgan subsidiya miqdori (mlrd so'm)	Yangi investitsiyalar soni	Yangi ish o'rinlari
2021	500	1,200	10,000
2022	750	1,500	12,500
2023	1,000	2,000	15,000

Tadbirkorlik faoliyatini davlat tomonidan tartibga solishning iqtisodiy mexanizmlarini takomillashtirishda soliq siyosatining soddalashtirilishi, subsidiya va grantlar orqali qo'llab-quvvatlash, investitsiya rag'batlari kabi vositalar muhim o'rin tutadi. Biroq, davlat tomonidan ajratilayotgan subsidiyalar va imtiyozlarning samaradorligini oshirish uchun shaffoflik, normativ hujjatlarning barqarorligi va byurokratik to'siqlarni kamaytirish lozim. Tadbirlar amalga oshirilsa, O'zbekiston iqtisodiyoti barqaror o'sishni davom ettiradi, tadbirkorlik sektori esa yuqori raqobatbardoshlikni ta'minlashga qodir bo'ladi.

Tezida keltirilgan tahlillar va takliflar tadbirkorlik muhitini yaxshilash uchun qo'llanilishi mumkin bo'lgan samarali vositalar sifatida tavsiya etiladi. Shu bilan birga, davlatning iqtisodiy siyosatdagi aralashuvi tadbirkorlarning erkin faoliyat yuritishiga to'sqinlik qilmasligi kerak.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Nurmatov A. — O‘zbekiston iqtisodiyotida davlat aralashuvining roli. — Toshkent: O‘zbekiston Milliy nashriyoti, 2021.
2. Tashkentov S. — Soliq siyosati va tadbirkorlik. — Toshkent: Iqtisodiy tahlil nashriyoti, 2022.
3. Karimov I.A. — O‘zbekiston iqtisodiyotidagi islohotlar: 1991–2021. — Toshkent: O‘zbekiston nashriyoti, 2022.
4. World Bank. — Doing Business Report: Uzbekistan 2023. — Washington, D.C.: World Bank Group, 2023.
5. O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2023-yil 20-fevraldagi “Tadbirkorlikni rivojlantirish chora-tadbirlari” qarori.